

Cumhuriyet'imizin Sağlık Kazanımları

Turgut ÖZAKMAN

Tarih 30 Ekim 1923...

Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa'yı Köşk'e davet eder.

Ülkenin genel durumu hakkında hazırlattığı raporları İsmet Paşa'ya şöyle sunar:

"Cumhuriyet'in ilk başbakanı olarak seni düşünüyorum. Dur, hiç itiraz etme. Niye seni seçtiğimi şimdi anlayacaksın. Bizi yine büyük bir savaş bekliyor. Durumumuzun bir bölümünü Cephe Komutanı ve Lozan Baş delegesi olarak elbette biliyorsun. Büyük devletlerin bu sefil duruma bakarak, kısa zamanda pes edeceğimizi sandıklarını, Lozan dönüşü sen bize anlattın. Şimdi ben sana bildiğinden daha da acıklı olan genel durumu özetleyeceğim. Bize **geri, borçlu, hastalıklı bir vatan miras kaldı:**

- Yoksul bir köylü devletiyiz.
- Dört mevsim kullanılabilir karayollarımız yok denecek kadar az.
- 4 bin km kadar demiryolu var. Bir metresi bile bizim değil. Üstelik yetersiz.
Ülkenin kuzeyini güneyine, batısını doğusuna bağlamamız, vatanın bütünlüğünü sağlamamız şart.
- Denizciliğimiz acınacak durumda.
- Köylümüzü topraklandırmalı, ihtiyacı olan bir çift öküz ile bir saban vererek çiftçi yapmalıyız.
- Doğudaki aşiret, bey, ağa, şeyh düzeni Cumhuriyet'le de insanlıkla da bağdaşmaz.
Bu durumu düzeltmeli, **halkı kurtarmalıyız.**
- Her yerde tefeciler halkı eziyor.
- Güya tarım ülkesiyiz ama **ekmeklik unumuzun çoğu dışarıdan geliyor.**
- **Sığır vebası hayvancılığımızı öldürüyor.**
- **Doktor sayımız 340, sağlık memuru 430, ebe sayısı 140.**
(Nüfus yaklaşık 12 milyon, **ortalama yaşam süresi 40 yıl.**)
- Pek az şehirde eczane var.
- **Salgın hastalıklar insanlarımızı kırıyor. Üç milyon insanımız trahomlu.**
- **Sıtma, tifüs, verem, frengi, tifo salgın halinde. Bit ciddi sorun.**
- Nüfusumuzun yarısı hasta. Bebek ölüm oranı % 50'yi geçiyor.
- Nüfusun % 80'i kırsal bölgede yaşıyor. Bunun önemli bölümü göçebe.
- Telefon, motor, makine yok. Sanayi ürünlerini dışarıdan alıyoruz.
- **Elektrik yalnız İstanbul ve İzmir'in bazı semtlerinde var.**
- Düşmanın yaktığı köy sayısı 830. Yanan bina sayısı 114 bin. Ülkeyi neredeyse yeniden kurmamız gerekiyor. Yunanistan'dan gelen göçmen sayısı da 400 bini geçecek.
- İktisadi hayatımız da, eğitim durumumuz da içler acısı.
- Zorunlu okuma yaşındaki çocukların ancak dörtte birini okutabiliyoruz.
- Halkın eğitimi hiç çözülmemiş. Oysa Cumhuriyet'in insan malzemesini hazırlamalı, namus cephesini güçlendirmeliyiz.
- Kültür eserleri kaçırılmış, kaçırılmaya devam ediliyor.

Raporlarda daha ayrıntılı, daha acı bilgiler var. Bunları Bakanlara ve parti yönetim kuruluna da ver. Genel durumu tam bilsinler. Bütçemiz, gelirimiz yetersiz. İktisadi çıkmazdan kurtulmak için geliştirdiğim bir düşüncem var. Bu düşüncüyü günü gelince konuşuruz. **Hedefimiz milli iktisat; bağımsızlığın sürekli olması için iktisadi bağımsızlık temel ilkimiz olmalıdır.** Osmanlı bu gerçeği geç fark etti. Fark ettiği zaman iş iştenden geçmişti. Cumhuriyet'e uygun bir anayasaya gerek var. *Bu zor durumdan nasıl çıkılabileceğini gösteren ne bir örnek var önümüzde, ne de bir deney. Ama yılmamak, ucuz, geçici çarelerle yetinmemek, halkı kurtarmak için sorunları çözmek, kalkınmak, ilerlemek, milli egemenliğe dayalı, uygar ve özgür bir toplum oluşturmak, yüzyılımızın düzeyine yetişmek, kısacası çağdaşlaşmak, bu büyük ideali tam olarak*

başarmak zorundayız. Bu ana kadar bu ideali koruyarak geldik. Bundan sonra daha hızlı yürümek zorundayız. Bunun için gerekli yöntemi, yolu birlikte arayıp kendimiz bulacağız. Yoksul ve esir ülkelere örnek olacağız. Kaderin bizim kuşağımıza yüklediği kutsal bir görevdir bu. Bu büyük görevin ağırlığını ve onurunu seninle paylaşmak istedim. Allah yardımcımız olsun!"

Atatürk ve arkadaşlarının devraldıkları ülke işte böyle perişan durumdaydı.

*10 Kasım'da parlak nutuklar atarak, bağlılıklarımızı bildirerek andığımız Atatürk'ün nasıl bir mucize yarattığının bilincinde miyiz?
Bugün ona sahip çıkabiliyor muyuz?
Yoksa sadece nutuk mu atıyoruz?*

Peki, 1923'te Ülke perişan durumdaydı da buna karşın hangi "ahval ve şeraitte" neler yapıldı?

Bu yeni dönem, yeni bir devletin kurulmasının ötesinde, ulusçuluk ve halkçılık prensipleri çerçevesinde toplum ve devlet yaşamında daha önce bilinmeyen, II. Meşrutiyet döneminde kısmen tartışılmaya başlanan yepyeni bir anlayışı da içermektedir. Bu anlayış, 1923'ten itibaren kurulan Cumhuriyet hükümetlerinin izledikleri politikaların temeli "**devletin toplumun hizmeti için var olduğu**" dur.

➤ **Artık reaya yoktur, Cumhuriyetin eşit yurttaşları vardır;**
yurttaşların hakları vardır ve bu haklar ancak ulusa hizmet prensibiyle işler hale gelebilir.

"Ulusa hizmet" prensibine göre Sağlık Hizmetini özetleyerek anlatmaya çalışalım.
Belki de **en önemlisi sağlık hizmetleri** olmuştur.

Nihayet yurttaşların en temel haklarından biri "temel yaşam ve sağlık" hakkıdır.

Cumhuriyet Öncesi Dönem Sağlık Hizmetleri Yirminci yüzyıla girildiğinde Osmanlı Devletinde sağlıkla ilgili bir bakanlık yoktu. Sağlık işleri "Dahiliye Nazırlığı"na bağlı "Sıhhiye Umum Müdürlüğü" tarafından yönetiliyordu. Yani sağlık hizmetleri bir genel müdürlük düzeyinde götürülüyordu. Ekonomik sorunlar içindeki devlet sağlık hizmetlerine yeterince ödenek ayıramıyor, dolayısıyla bilimsel gelişmelerin sağlık alanına getirdiği yeniliklerden yararlanılamıyordu. Anadolu nüfusunu oluşturan yaklaşık 13 milyon kişinin 2 milyonu dışgöç, 2 milyonu ise iç göçe uğramıştı. Bu yapılanma içinde halk, pek çok hastalıkla uğraşmak zorundaydı;

tifo, tifüs, kolera, trahom, verem, sıtma, çiçek, frengi gibi salgın hastalıklar Anadolu'da yaygındı.

Öyle ki, Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'daki toplam 13 milyon nüfusun yarıya yakını hastaydı. Hatta bazı bölgelerde yaşayan nüfusun %80'ine yakınının çeşitli hastalıklardan yakındığına dair tespitler yapılmıştı. O yıllarda o kadar ilginç gözlemler olmuştur ki, sıtma nedeniyle kimi bölgelerde köylülerin hasat bile yapamayacak kadar bitkin düştükleri kayıtlara girmiştir.

Sağlık koşullarının iyileştirilmesine, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında başlandı.

23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılışından on gün sonra, 3 Mayıs 1920 gün ve 3 sayılı Kanunla "Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekaleti" kuruldu (1929 yılında bu isim "Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti" adını aldı). Böylece Osmanlı Devleti döneminde bir genel müdürlük ile yönetilen sağlık işleri, ilk kez bir bakanlık düzeyine çıkarılmış oluyordu.

Burada bir parantez açıp 1920 yılında Ülkenin ne durumda olduğuna bakalım:

Atatürk Samsuna çıkmış, kongrelerini yapmış, Anadolu'da teşkilatını kurmaya çalışmakta.

Padışah Atatürk'ün öldürülmesini emretmiş,

halkın bir kısmı kararsız padişah mı M. Kemal mi? Başta İstanbul resmen ve fiilen Ülke işgal altında.

- 6 Nisan 1920 Anadolu Ajansı kuruluyor!
- 10 Nisan 1920 Şeyhülislam Kuvvayı- milliye karşıtı fetva veriyor.
- 23 Nisan 1920 TBMM toplanıyor
- 5-6 ay süre ile ülke içi isyanlar, Sarıkamış savaşları, Yunanların Ülke içerisine yayılması ile geçiyor.
- 3 Mayıs 1920 de Sağlık Banklığı kuruluyor!

1921 savaşlar, meydan muharebeleri, Türk anaları sırtlarında mermi taşıyor, bu arada Anayasa yapıyor TBMM. İnönü zaferleri, İtalyanlar, Fransızlar ufak ufak tüymeye mecbur kalıyorlar. Yunanlarla korkunç savaşlar devam ediyor. Taa 4 Eylül 1922 ye kadar. Tek tük kalıntılar var, onlar da temizleniyor ve Padişah avenesi birlikte ile kaçıyor!

- 18 Şubat- 4 Mart 1923 İzmir'deiktisat Kongresi toplanıyor
- 24 Temmuz 1923 Kapitülasyonlar kaldırılıyor
- 24 Temmuz 1923 de bütün dünya da genç Cumhuriyetimizi tanıyor.
- 29 Ekim 1923 Türkiye Cumhuriyeti resmen ilan ediliyor

Devam edelim;

Bu göreve, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından **Dr. Adnan Adıvar** seçildi. Milli Mücadele döneminde Bakanlık iki katlı bir eski Ankara evinde faaliyete başladı. Bir bakan ve iki bakan yardımcısı toplam personeli oluşturdu. Üç kişilik bu bakanlık kadrosu ağırlıklı olarak Milli Mücadele'nin askeri sıhhi hizmetlerini koordine ettiler, ama bir yandan da önderlikle birlikte geleceğin programını oluşturdular.

Erken Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetleri 1923 yılına dek **Kurtuluş Savaşı**'nın olağanüstü koşulları içinde ve daha çok askeri alanda yürütülen sağlık hizmetleri, Cumhuriyet kurulduktan sonra hızlı bir planlama sürecine girmiş ve gelişmeye başlamış, yeni bir anlayış ve güçle merkez ve taşra örgütü şekillenme sürecine girmiştir.

1923'te devletin sağlık teşkilatı özet bir çerçevede şöyle idi:

Merkez ve Taşra Teşkilatı.. Taşrada sağlık müdürlükleri vardı. Bunlar, hükümet ve belediyenin karantina tabiplikleri ile sıhhiye memurlarından ibaretti.

Osmanlı Devleti döneminde sağlık mevzuatıyla ilgili ciddi bir etüt ve/veya çalışma olmadığı için 1923-38 yılları arasında "Sağlık Mevzuatı" çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönemde, Genç Cumhuriyetin sağlık sistemi yeniden yapılandırılmış ve örgütlenmiştir. Öyle ki, 13 yıl içinde **sağlık sisteminin kuruluş ve örgütlenmesi amacıyla bakanlık tarafından 50 yasa ve 18 tüzük hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur.**

- 1926 Tarih ve 831 Sayılı **Sular** Hakkında Kanun.
- 1926 Tarih ve 826 Sayılı Etibank'ın **Sıtma** Enstitülerinde Staj Mecburiyeti Hakkındaki Kanun
- 1926 Tarih ve 927 Sayılı Sıcak ve Soğuk **Maden Suları**nın İstismarı ile **Kaplıcalar** Tesisatı Hakkında Kanun.
- 1926 Tarih ve 1262 Sayılı **Türk Kodeksi** Hakkında kanun.
- 1926 Tarih ve 839 Sayılı **Sıtma** Mücadelesi Hakkında Kanun.
- 1927 Tarih ve 984 sayılı **Ecza** Ticarethaneleri ile Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun.
- 1927 Tarih ve 992 Sayılı Seriri ve **Gıda**i Taharriyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyojoloji ve Kimya **Laboratuvarları** Kanunu.
- 1928 Tarih ve 1219 Sayılı **Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair** Kanun.

- 1928 Tarih ve 1262 Sayılı **İşpençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar** Kanunu.
- 1930 Tarih ve 1593 Sayılı **Umumi Hifzısıhha** Kanunu.
- 1933 Tarih ve 2219 Sayılı **Hususi Hastaneler** Kanunu.
- 1933 Tarih ve 2313 Sayılı **Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi** Hakkında Kanun.
- 1934 Tarih ve 2821 Sayılı **Seyyar Tabiplerin Vazifeleri Hakkında** Talimatname.
- 1935 Tarih ve 2767 Sayılı **Sıtma ve Frengi İlaçları** Kanunu.
- 1936 Tarih ve 3039 Sayılı **Çeltik Ekim** kanunu.
- 1936 Tarih ve 3017 Sayılı **Sihhat ve İctimai Muavenet Vekaleti** Teşkilat ve Memurin Kanunu.

İdari Çalışmalar:

Yukarıda konu edilen yasalar ile Cumhuriyet döneminin sağlık örgütü esas olarak şekillendirildi. Hekimlik mesleğinin uygulama kuralları düzenlendi ve Hekimlerin görev-çalışma koşulları belirlendi. Serbest çalışan hekimlerin dış hekimlerinin, eczacıların, ebelerin mesleki çalışma kuralları saptandı.

Hükümet tabiplerinin görevleri dört ana başlıkta toplandı:

- 1- **Koruyucu hekimlik**
- 2- **İyileştirici Hekimlik**
- 3- **Adli Hekimlik**
- 4- **Sağlık Yöneticiliği**

Nüfusa ve hizmetin azlığına - çokluğuna bakılmaksızın her ilçeye bir **hükümet tabibi** atanmıştır. Cumhuriyet yönetimi kırsal kesim sağlık hizmetlerinde yeni bir dönem başlatmıştır.

1924 yılında 150 ilçe merkezinde muayene ve tedavi evi kurulması kararı alındı.

Muayene ve Tedavi Evleri, 5-10 yataklıdır. Beş yataklı olanlarda hükümet tabipleri, 10 yataklı olanlarda ise ayrı bir hekim görevlendirilmiştir. Muayene ve tedavi evlerinde **hasta muayenesi ücretsiz olup, yoksul hastaların ilaçları da parasız verildi**. Sağlık Bakanlığı tarafından kurulan muayene ve tedavi evlerinin sayısı, 1936'da 180, 1942'de 200'ü bulmuştur.

1925 yılından başlayarak Ankara, Konya, Balıkesir, Adana, Çorum, Malatya, Erzurum ve Kars'ta Doğum ve Çocuk Bakım Evleri açıldı. Ülkeye yaygın 150 ilçede, ücretsiz muayene ve tedavi hizmeti ile parasız ilaç veren **dispanserler** kuruldu. 1922'de 100 olan hastane sayısı 1932'de 177'ye, 7127 olan yatak sayısı 10.646'ya, 22 olan dispanser sayısı 339'a çıkarıldı. Dispanserlerde 1922'de 189 yatak varken bu sayı 1932'de 1.318 oldu.

1924 yılında Ankara, Erzurum, Diyarbakır ve Sivas'ta, 1936'da ise İstanbul Haydarpaşa'da hekimliğin bütün uzmanlık dallarının bulunduğu **Numune Hastaneleri** kuruldu.

Numune Hastaneleri, yatılı - ayakta - poliklinik mesaisi olarak tedavi eden tam teşekküllü, uzman kadrolu, modern donanımlı hastanelerdi.

➤ **Sağlık Bakanlığı 1923 yılında tüm ülkede 554 hekim, 60 eczacı, 560 sağlık memuru ve 136 ebe ile hizmete başlamıştır.**

Hekim başına düşen nüfus 1923 yılında 30 bin dolayındadır. Bu sayı Cumhuriyet yönetiminin nasıl yetersiz bir personel kadrosu ile hizmete başladığını göstermesi açısından son derece önemlidir.

1935 yılında hekim sayısı 1625'e, ebe sayısı 400, sağlık memuru sayısı 1365'e ulaşmış, başlangıçta hiç kaydı olmayan 202 hemşire kayda girmiştir.

Gelişme süreci o kadar hızlıdır ki, dışarıdan getirilenler dahil 1940 yılında hekim sayısı 2378'e

(1923'e göre 17 yılda 4 katı), hemşire sayısı 405'e ulaşmıştır. Almanya'dan ülkemize gelen seçkin hocaların katkıları ile yeniden yapılandırılan İstanbul Tıp Fakültesi'nden yılda 150 - 250 hekim mezun oluyordu. Sağlık memuru ve ebe yetiştiren okullar açıldı

İzmir'de 100 yataklı özürülüler okulu hizmete sokuldu.

1924 yılında Sıtma'ya karşı mücadele kararı alındı.

1925 yılında başlatılan sıtma mücadelesiyle, 1931'e dek iki milyon hastaya ulaşıldı.

Adana'da uzman hekim yetiştirecek bir Sıtma Enstitüsü, yurdun değişik bölgelerinde 11 Sıtma dispanseri açıldı.

✓ **Türkiye'nin sıtma savaşı, tarihin bilinen en büyük sağlık savaşlarından biridir.**

Bu savaşta tam 17 milyon insan kontrolden geçirildi, 5 milyonu tedavi edildi. Tedavi için 70 ton kinin ilacı parasız dağıtıldı. 350 km²lik bataklık kurutuldu, bunun için 1000 km uzunluğunda kanal açıldı.

1925'te çıkarılan Frengi Talimatnamesi ile tedavi metotlarında modernleşme ve standartlaşma sağlandı. İlk olarak Ankara ve İzmir'de olmak üzere, 1927 yılında "Deri ve Tenasül Hastalıkları Tedavi Evi" adıyla birer dispanser açıldı.

Güneydoğu Anadolu bölgesini kasıp kavuran trahoma karşı mücadeleye 1925 yılında körler memleketi olarak tanınan Adıyaman ve Malatya'da birer trahom hastanesi açılmasıyla başlandı.

1923'te üç milyon trahomlu hasta vardı. Bu yıllarda kimi illerde nüfusun % 70'i trahomdan yakınıyordu ve trahomdan körlük oranı % 3,5 idi. Bu nedenle mücadele kapsamında hastane ve dispanserlerin artırılmasına karar verildi. Urfa, Maraş ve Siverek'te kalıcı; Gaziantep, Kilis ve Besni'de gezici Trahom hastaneleri kuruldu.

1920'de muayene edilen trahomlu olgu sayısı 2950 iken, bu sayı 1940'da 121 bine ulaşmıştır, yeni olgu oranı muayene edilenler içinde % 70'ten %20'ye düşmüştür.

1924'te Heybeliada'da bir verem sanatoryumu, Ankara, Bursa ve İstanbul'da verem Dispanserleri açıldı. 1930'da özellikle Doğu Karadeniz'de yaygın olan ölümcül Ankilostom parazitine karşı mücadele başlatıldı, üç yıl içinde 44 bin hasta tedavi edildi.

Kuduz, Anadolu'da hiçbir tanı, izlem ve tedavi kurumu olmadığı için önemli bir sorundu.

O yıllarda yalnızca İstanbul'da "Darülkelp Tedavihanesi" adıyla bir köpek takip ve ıslah evi vardı.

Bu nedenle Anadolu'da birçok ölüme neden olan Kuduz'u önlemek için, Sivas, Diyarbakır ve Erzurum'da Kuduz tedavi müesseseleri açıldı. Çok önemli bir gelişme olarak **yerli kuduz aşısı üretimi başarılı**.

Ülkemizde ilk sağlık kongresi, 2 Eylül 1925'te Ankara'da toplanan **I. Milli Türk Tıp Kongresi** dir.

Yukarıda değinilen halk sağlığı ile ilgili çalışmaların stratejileri bu kongrede belirlenmiştir.

Cumhuriyetin ilk 15 yılında sağlık alanında yapılanlar incelendiğinde,

kuşkusuz **uluslararası ölçekte bir sağlık devrimi** nin gerçekleştirildiği görülecektir.

Toplum sağlığını hedef alan, her kesime ulaşan, **parasız, eşit, nitelikli bir sağlık sistemi** o zaman kurulmuştur. Sağlık hizmetlerinde bugün girilen yol dikkate alındığında aradaki anlayış ve kavram farklılığı rahatça ortaya çıkmaktadır.

Başlıklar halinde devrimlerini sıralayalım:

- Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924)

- İş Bankası'nın Kurulması (1924)
- Aşar Vergisi'nin Kaldırılması (17 Şubat 1925)
- Şapka Kanunu (25 Kasım 1925)
- Ankara Hukuk mektebi (1925 – İlk yüksek okul)
- Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması (30 Kasım 1925)
- Örnek Çiftliklerin Kurulması (1925)
- Hicri ve Rumi takvim yerine Miladi Takvim (1 Ocak 1926)
- Türk Medeni Kanunu Kabulü (17 Şubat 1926)
- Kabotaj Kanunu'nun Çıkarılması (1 Temmuz 1926)
- Türk Ceza Kanunu (1926)
- Teşvik-i Sanayi Kanunu (1926)
- Tarım-Kredi Kooperatiflerinin Kurulması (1928)
- Güzel Sanatlar Akademisi, Devlet Konservatuvarı açılması. (1928)
- Yeni Türk harflerinin kabulü (1 Kasım 1928)
- Toprak Reformu (1929)
- Ağırlık ve uzunluk ölçüsü olarak uluslararası ölçüler olan metre ve gram kullanılmaya başlandı (1 Nisan 1931)
- Türk Dil ve Tarih Kurumlarının kurulması (1931-1932)
- Üniversite öğreniminin düzenlenmesi (31 Mayıs 1933)
- **Darülfünun kaldırılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulması.**
Eğitim ve öğretim birleştirilerek, devlet denetimine ve Milli Eğitim Bakanlığı emrine verildi. Bu kanun çerçevesinde medreseler kapatıldı.
- Yüksek Ziraat Enstitüsü (1933)
- Türk Kadınının Medeni ve Siyasi Haklarına kavuşması (1934)
- Soyadı Kanunu'nun Kabulü (21 Haziran 1934)
- Dinsel Kıyafetlerle dolaşılmasının yasaklanması (3 Aralık 1934)
- Hafta tatili Cuma'dan pazara alınması (1935)
- Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Güzel Sanatlar Akademisi, Devlet Konservatuvarı açılması. (1936, ilk fakülte)

Bu kadar mı?

HAYIR! Yurt gezileri,
Hatay'ı geri alması,
Fabrikalar, limanlar inşası
Herkes moral aşılması,
Genliğe hitabı, geleceği göstermesi,
Öğretmenleri "baş tacı" yapması,
Vatan ve Milletin ne demek olduğunu öğretmesi...

EVET, HEPSİ 18 YILDA, YALNIZCA 18 YILDA!

*Çook teşekkürler değerli yurtsever sanatçı, yazar Sayın **Turgut ÖZAKMAN**...*

